

sime al la marbordo estis centro-norde la tupia kaj centro-sude la gvarania. Multaj aliaj lingvofamilioj ne rilataj al tiuj ĉi estas nun konataj kiel apartenantaj al brazilaj indiĝenoj, kaj multaj pliaj perdiĝis dum kvin jarcentoj de okupado. La tupia tradicio ĝis nun vivas ene de la brazila portugallingva vortaro. La gvarania lingvo ankoraŭ estas uzata kiel dua oficiala lingvo apud la hispana en Paragvajo.

La Brazila Lingvo Ĝenerala ne estis piĝino, do primitiva kontakt-lingvo kiu deformas la kolonian lingvon kaj aldonas lokajn elementojn. Alivoje, temis pri klasado de elementoj komunaj al regionaj variantoj, ilia utiligo unue pere de interpretistoj, kaj poste instruado de la lingvo en la jezuitaj lernejoj. La normigo de la Brazila Lingvo Ĝenerala estis ellaborita de la pastroj kun intenco faciligi la kristanigon de la indiĝenoj. Multon oni verkis tiulingve, ekz. teatraĵojn, poemojn, preĝarojn. Samtempe, por la komerco fare de la landaj oficialaj posedantoj kaj de konkurencaj piratoj francaj, nederlandaj kaj anglaj, estis pli facile dungi interpretistojn por la ĝenerala lingvo ol instrui la malsamajn eŭropajn lingvojn por rilati kun la indiĝenoj, aŭ lerni ties lingvojn. La plimulto de enmigrintaj portugaloj, en la unuaj jarcentoj de la koloniigado, venis el Eŭropo sen virinoj, kuniĝis kun indiĝeninoj kaj havis gefilojn. Tiel, la patrina lingvo de la plimulto de la loĝantaro iĝis la Brazila Lingvo Ĝenerala, kio plifortigis ĝian pozicion.

La unua gramatiko de la lingvo estis verkita de la pastro José de Anchieta (1534–1597), kiu alvenis al Brazilo en 1553. Lia verko *Arte de Gramática da Língua mais Usada na Costa do Brasil* («Arto de gramatiko de la lingvo plej uzata en la marbordo de Brazilo») estis publikigita en 1595 en la portugala urbo Koimbro. Anchieta verkis sian gramatikon surbaze de la latina modelo, sed krome aldonis kelkajn specifajojn – tiu originaleco ŝuldiĝas al lia bona parol-kono de la lingvo. Li naskiĝis kiel filo de eŭskaj rifuĝintoj en la kanariaj insuloj, kaj krom la portugala, la hispana, la latina, kiujn li lernis kaj tre bone mastris, li parolis la eŭskan lingvon kiel gepatran. Ekde sia infanaĝo li konsciis pri la neceso bone koni la lingvojn de la aliaj por komuniki pli facile.

En la analizado de la lingvo Anchieta notis la malĉeeston de la konsonantaj sonoj /f/, /h/, /l/ kaj /v/, kaj la uzadon de ses vokaloj, /a/, /e/, /i/, /o/, /u/, kaj /y/. Tiu lasta estus aspra i, alta, centra, neronda, inter /i/ kaj /u/. Ĉiuj ses vokalaj sonoj povus esti prononcataj ankaŭ nazale, kio duobligus la nombron de vokaloj uzataj en la lingvo. La tradukon de la „Patro Nia” Anchieta metis en kateĥismon verkitan por uzo de la pastraro ĉe la indiĝenoj:

Oré rub ybakype tekoar; I moetépyramo nde rera toikó. Tournde Reino T'onhemonhangnde remimotara ybype, ybakype i nhemomnhanga íabé. Oré remi'u ara iabiõnduara eime'eng kori orebe. Nde nhyrõ orebe ore angaipaa resé oré rerekomemuãsara supé oré nhyrõ íabe. Oré moar-ukar ume íepé tentação pupé oré pysyrõte íepe mba'e a íba suí. Amém.

Patro nia, en la ĉielo la estanto, kiel la honorigoto via nomo estu. Venu via regno, fariĝu via volo sur tero, kiel la fariĝo ĝia sur ĉielo. Nian manĝaĵon, tiu kiu estas ĉiutaga, donu hodiaŭ al ni. Pardonu vi niajn malbonfarojn, tiel kiel la malbonfarantojn al ni ankaŭ ni pardonas. Ne lasu vi fari fali en tenton sed liberigu nin de malbonaĵoj. Amen.

Pro malĉeesto de kelkaj nocioj en la indiĝena vortaro, li enmetis tri vortojn el la portugala: reino (regno), tentação (tento) kaj amém (ameno). La esperantigo de la preĝo korespondas al la vortordo de la originalo.

En la jaro 1759 la portugala reĝo ordonis la foriron de la jezuitoj el ĉiuj posedaĵoj de la krono, amerikaj, eŭropaj, aziaj kaj afrikaj. En Brazilo tio kaŭzis tujan kolapson de